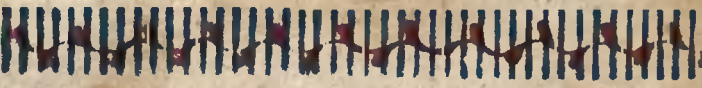
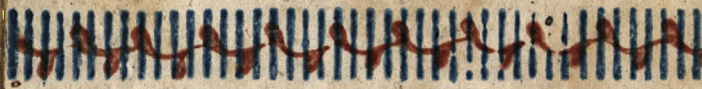

b. r. _____

(Poniatowski Mich. J. Prymas)

Wiersz 30^{mu}..... imieniem wydziału
szkół Wielkopolskich sfiarowany

<http://hdl.handle.net/10861/1282>

WIERST

WYDZIAŁU ZYKOT

MICHAŁOWICZ

WYDZIAŁU ZYKOT

WYDZIAŁU ZYKOT

WYDZIAŁU ZYKOT

WYDZIAŁU ZYKOT

WYDZIAŁU ZYKOT

WYDZIAŁU ZYKOT

WIERSZ

JASNIE OSWIECÓNEMU

XIĄZĘCIU JEGOMOSCI

MICHAŁOWI

CIOŁĘK

PONIATOWSKIEMU

ARCYBISKUPOWI GNIEZNIENSKIEMU

PRYMASOWI

KROLESTWA POLSKIEGO I W. X. LITĘWSKIEGO

ADMINISTRATOROWI

Z ZUPEŁNĄ WŁADZĄ

BISKUPSTWA KRAKOWSKIEGO,

PREZESOWI

KOMMISSYI EDUKACYINEY,

KAWALEROWI

ORDEBÓW POLSKICH,

IMIENIEM

WYDZIAŁU SZKOŁ WIELKOPÓLSKICH

OFIAROWANY.

ОБЪЯВЛЕНІЕ

МАДРИДСКАГО МЕНТОРСКАГО

И ВЪ ВЪ

ОБЪЯВЛЕНІЕ

КЪ МАГДЕБОРГУ

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

ВЪ ВЪ

ВИКТОРИИ МАДРИДСКАГО

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

7984 111X

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

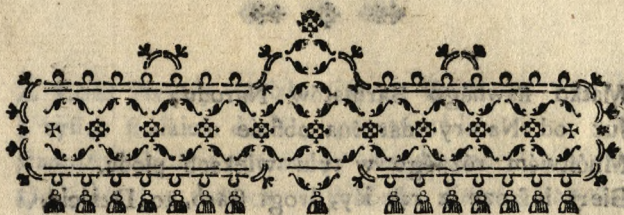
И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

И КОМПАНИИ ПРОВАНСА

D O

JASNIE OSWIECONEGO
XIAŻĘCIA JEGOMOSCI
P R Y M A S A.

O! Lux, o! Veterum recens
Sidus Jagellonum. O! Patriæ Pater!

Sarb: Lib: IV. Ode XXIX.

***

Natura, twórczych rąk zastępną władzą,
Ta, co odwiecznym brzemienne żywotem,
Tworząc istoty, sama się zapładza
Wstęcznym ich w łono, z kąd wyszły, nawrotém;
Skoro Cię Xiążę! na tén świat wydała,
W té się Oyczyźnie słowa słyszyć dala:

**Matko sławnego Sarmatów Narodu,
Już od Natury darzona obficie
Mnóstwem różnego w tyłu wiekach płodu,
Bierz jeszcze z rąk ię, drogi skarb, to Dziecię,
Którego rzadkie a wielkie przymioty,
Boskiey są znakiem dla Ciebie szezodroty.**

**Utwórci Jego wiele mnie kosztuie:
W Niem ia moc moię i dary zawarła;
Lecz wyfilenia mego nie żaluię,
Bym Cię w ostatnię Niem potrzebie wsparła,
Mało Duz takich widział Kray Arktura,
Jaką Cię dziłay bogaci Natura.**

**Kiedy swé Neptun wody rozbiłwani,
Mokrym taranem, nawę co skarb plawi,
Nękaiać w przepaść niezglębney otchłani;
A wiatr ią w porcie szczęśliwie postawi,
Nle taką żeglarz radość w sobie przyzná,
Jakię, na tén głos, doznała Oyczyná.**

Z Łona

Z Łoną Natury wzięła Cię na swoje,
I tyjąc słodkich dawszy pocałowań,
Radość powziętą pomnoży we dwoie;
Gdy, choć z mdłych w drobném ciatku uśłowań,
Znak téy miłości ku sobie postrzegła,
Którą już w tén czas Twé Serce zaiegła.

Tym to widokiem mile rozrzewnióną,
Całą nań czulość swéy duszy wyfli,
Pewną, iż z tego miłości nasióna,
Słodkim się w czasie owocém zafili:
Długo więc trwając w zawzięciu pieszczoném,
W śród niego, takim odezwie się toném:

Kiedym ogromém nieszczęść obarczóną,
Gdy mi náyhardziéy doymuie los frogi,
Gdy zewsząd prawie pomoc już zwątpióną,
A rychłym zgoném groźné straszą wrogi,
Ciebie, moy Synu! ma pociecho miłá!
Względná Opatrzność na mé wsparcie słyłá.

Nie

Nie dawnóm z rąk Jęj Brata Twego wzięła,
Któremu złoté już berło gotuję:
Szczodrość swą ku mnie dalej posunęła,
Gdy mi i Ciebie teraz ofiaruję,
Ciebie, po Bracie, mą chlubę iedyną,
Krwi Jagiellońskięy drogą odrobino!

Tén nadzwyczajny blask oczu i twarzy,
Ta wdzięczná postać, tén umysł tak żywy,
Ta miłość, co się w Sercu Twoiém żarzy,
Wróżą niechybnie los dla mnie szczęśliwy.
Twoie z Bratnimi złączone przymioty,
Wiek mi Augusta, wiek przyniosą złoty.

Wám to łaskawé Nieba zostawiły,
Dźwignąc z potyrań Matkę zaniedbaną,
Przewagą Wafzëy połączonéy sily,
Ciemnym Narodém przestane być zwaną,
Wy w pośród Kraiów oświeconych szyku,
Mnie na nąypierwszym stawicie świeczniku.

Trzeci

❖ ❖ ❖

Trzeci wiek miła, iak błysły promienie
Wschodzący Nauk w mym Kraiu Jutrzenki; (a)
Ale niestety! rychtę ich zaćmienie,
Odebrato mi i tén blask malénki.
Musiałam znowu w ciemnościach przebywać,
I obcey tylko oświaty używać. (b)

❖ ❖ ❖

Jaśniejsza potém zorza się wybiła, (c)
Omylné dla mnie bliższego dnia haśto!
Bo ledwo brząskiem mrok mój oświeciła,
W grubych chmur zbiegu, światło iéy zagasiło.
Trzeba więc było w śród ciemnéy pomroki,
Mylné z usyrkiem często stawiać kroki.

Wieléż

(a) Prócz dawniejszych kilku Dzieiopisów i Teologów, pierwsi Oyczyznę swoją naukami wślawili: Mateusz z Krakowa, potém Biskup Wormaceński i Kardynał. Mikołay z Błonia, wielu wydanemi Xięgami zaszczycony Teolog. Jan Długosz Dzieiopis. Mikołay Kopernik Matematyk i Astronom. Jan z Głogowa Filozof, który sławą swoją wielu do Akademii Krakowskiej z obcych Kralów pociągnął Uczniów, i inśi w różnym nauk rodzaju biegli.

(b) W późniejszych czasach, mało było z Polaków, którzyby gruntownie posiadali nauki; Cudzoziemcami więc Kraiowe obsadzano Katedry. Z Cudzoziemców niektórzy, i do rządów czasem wpływali, iak Kallimak Bounacorsi &c.

(c) Pod rządem Zygmunta Augusta, Henryka, Batorégo,

***

Wieleż to w tén czas głębokich i mocnych
Przewinęło się dowcipów w mém łonie!
Ale cóż? kiedy w pośród ciemnot nocnych,
Ledwie kto wiedział w któręý Prawdą Krónie;
W omącku błędząc, światła ięý szukali,
A o ciemnościach najwięcéý gádali.

Jeżli kto, pragnął wrodzonych przymiotów,
Przyzwoitégo wydoskonalénia,
Musiał przez wiele kosztownych obrotów,
Po Kraiach obcych szukać oświécénia.
Musiał, oyczytę porzuciwszy ściany,
Zwiędzać Dunaie, Tybry i Sekwany.

Ależ,

Zygmunta trzeciego i Władysława czwartego, światło Nauk zaczęło się znowu pokazywać i rozpościérać po Kraiu. Grzepski, Orzechowski, Strykowski, Kromer, Warszawiccy, Hoziusz, Kochanowscy, Opaliński, Petrycy, Górnicki, Zamoycki, Łubieński, Sarbiewski, Bzowski, Skarga, i inni oświéceniem swoim prawdziwy zaszczyt Narodowi czynili. Pod późniejszymi Panowaniami, gwałtowne w Kraiu zawichrzénia, odmiénily tak pomyslny los Nauk.

Ależ, już przecie noc okropną miłá,
Już dzień zaczyna; widzę, choć z daleka,
Jak na Horyzont mój Słońce się wzbija,
I Naród w nową postać przyobleka.
O! co za widok w oczach moich stawa,
Jakż z mych Synów nie czeka moje Sława!

Kto tylko Słońca dośięgnion promieniem,
Z grubéy się zaraz ciemnoty ociérá;
Gardzi, w którym się kochał, uprzedzeniem;
Zdrowszych zdań z równym rozsądkiem nabiera;
A znając czém jest, nie żal mu co traci,
Owszém dawnieyszey wždydzi się postaci.

Każdy, co światłem przeięty prawdziwém,
Lepszym tchnie duchém, lepsze má zamiary;
Mocnieyszém ze mną wiąże się ogniwém;
Z dóbr, życia, chętné czyni mi ofiary;
Insza mu serce porusza sprężyna,
Czuć, myśleć, działać inaczey poczyná,

Już mąrtwy przemyśł, światłem się ocuci,
Już do prac ważnych bierze zachęt wielu;
Już każdy szkodną prywatę porzuca,
I Dobro Kraiu ma tylko na celu;
A znając, którą gubił się, truciznę,
Tę, co ją zdradzał, już wspiera Oyczyznę,

Czynność letargiém złożoną, już wzmaga:
Polór się wszędzie szerzy i rozkrzewia;
Rozumu, światłem wspartego odwaga,
Głupstwo, zabobón, fanatyzm, wypłewia.
Cnota się w czystym swym blasku wydaie,
Wszędzie kształt infzy, infze obyczaie!

O! jakież czyni światło Nauk cudy,
Jak dziwné w moim Narodzie odmiany!
Tam widać gmachy, kędy były budy.
W szafach Xiąg pełno, w których stały dzbany.
A gdzie próżniactwo, swe siedlisko miało,
Tam już zyskowych warsztatów nie mało.

Nieba!

◆ ◆ ◆

Nieba! cóż ieszczce widzę! mám Solóny,
Mám swé Archonty (d) i mądré Sokraty,
Gorliwe swobód mych Stróże Katóny,
Bitné Kamille, skrómné Cyncynnaty;
Zgoła, ze światłem mám wszystkie zaszczyty,
Któré zdobyły Greków i Kwiryty.

◆ ◆ ◆

Waszé to dzieło, waszý skutek pracy,
Cna Braci paro! Gedymina plémie! (e)
Waszych to starań dzielnością Polacy,
Chydné swych nieszczęść zrzucą z siebie brzemié,
Waszych blask światel otworzy im oczy,
I stan mój nędzny, w lepszy przeistoczy.

Pod

(d) Archontami w Atenach nazywano tych, którzy najwyższe Rządy sprawowali. Po ich skończeniu, podług ustawy Solóna, członkami Areopagu stawali się, i mieli najwyższy dozór nad wychowaniem Młodzi Kraiowej, na dobrych Obywatelów.

(e) Gedymin Xiążę Litewski, Dziad Władysława Jagiełła, i Korygełła, od którego idzie Dom Xiążąt Czartoryskich.

Pod Waszym rządém i przezorném okiém,
Potomki Piaśta, do prawdziwéy sławy,
Olbrzymim będą kwapić się poskokiem,
Przez heroiczną na wyścigi sprawy;
Stając się razem przy Nauk pochodni,
Atén i Rzymu dzielić chwałę godni,

Coś podobnego widział Egipt w oném
Bożkiego niegdys ludu poniżeniu:
Kiedy dwaj Bracia Mojżesz z Aarónem
Łączyli siły ku jego dźwignieniu;
Skutek ich starań, podziw wszędzie mnoży;
W dziełach obydwu widać pałec Boży.

Za tę, dla dobra Kraju mego, pracę,
Za tyle dla mej szczęśliwości szrodków,
Czemżeć się, drogi Synu mój! wyplacę?
Oto, w Narodzie mym, na wzór Twych Przodków, (f)
Władzą najwyższą z Bratem Cię podzielenę,
I Styr najpierwszy oddam Ci w Kościele.

Tobie

(f) Xiążę Fryderyk Jagellończyk, brat Jana Olbrachta, za panowania jego, był razem Prymasem, Biskupem Krakowskim i Kardynałem.

Tobie samemu, zaszczyt służyć będzie;
 Wszystkie w Narodzie Twoim poprzedniki
 Celować chwałą, w oboim Urzędzie.
 Ty przeobrazisz Krąg po trosze dziki:
 Ludzkość weń natchniesz; wnieśiesz przyzwoity
 Rząd, Polór, Cnotę między swe Lewity.

Ważność dzieł Twoich, z Sarmackiej granicy,
 Wzgląd im powinny po świecie roznieść;
 I w wiecznej Sławy mięszcząc ię świątynicy,
 Imię Twę w poczet Bogów Ziemskich wnieśiesz;
 A celem późnej czyniąc ię pamięci,
 Oltarz mu w technieniu wdzięcznych Serc poświęć.

Mnożstwem Twych zasług powszechność zdumiona,
 Będzie ię wszędzie słusznie czczyć umiała;
 Rzym ię uwieńczy, gdy . . . . .
 Tu przepętniona
 Słodką pociechą, gdy coś domąwiała
 Oyczyzna, z oczu lzy się ię rzuciły,
 I głos, radośno westchnienia słumity.

❖ ❖ ❖

**Xiążę! już się to po części spełniło,
Matka Narodu co przepowiedziała:
Z wdzięcznym uczuciem wspomnieć nam jest miło,
Jaką dla Kraju spływa przez Cię chwała;
Tyś już w nim znać z Twych starań korzyści,
A wszystko zgola wkrótce się uiszczi.**

❖ ❖ ❖

**Naród ze źródeła swych niezczeń, ciemności,
Potężnym Twoim dźwigniony ramięniem,
Zna to już celem swoich powinności,
Winnem Twe łaski cenić uwielbieniem;
Zna chwałą, swym Cię zwać Medyceuszem, (g)
Swym Mecenasem, swym Borromeuszem. (h)**

SZACO-

(g) Kolmas i Wawrzyniec Medyceuszowie Bracia, Xiążęta Floreneyi, piętnastego wieku pierwszemi stali się wskrzesicielami upadłych w całej Europie Nauk.

(h) S. Karol Borromeusz Arcybiskup Medyolanu, ieden który najlepiej urządził swoją Dyecezyą. Karność, którą wprowadził, Ustawy które poczynił, i Nauki które podał, przyjęte były za wzór doskonałego rządu w Kościele od Duchowieństwa Francuzkiego.

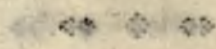

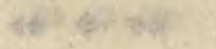
Szacowné Twoié dla Niego przyſtugi,
Wdzięczná Potomnoſć wielbić nie przestanie,
Pókađ nie wyschną i Wiſły i Bugi,
Pókađ Imięniá cnych Polaków ſtanie.
Twoich Dobrodzieyſtw, w ſuſznym na nié względzie,
Podawać pamięć wiek wiekowi będzie.

XVIII. 1. 262

Szanowny Twój...
 Wobec...
 Wład...
 Twój...
 Podać...

Wład...
 Twój...
 Podać...

(1) K...
 (2) S...
 ...

<http://rcin.org.pl>

262

F

XVIII-1.262